

ISSN 2310-0893

ICV 2015: 38.66

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 19

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА
ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

ВИПУСК 37

ISSN 2310-0893
ICV 2015: 38.66

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Серія 19

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА
ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Випуск 37

Київ
Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова
2019

УДК 37.013(006)
ББК 74.03-03я05
НЗ7

ФАХОВЕ ВИДАННЯ

затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
від 07.10.2015 р. № 1021 (педагогічні та психологічні науки)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 8825 від 01.06.2004 р.

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 3 від 5 жовтня 2016 р.)

Редакційна рада:

- В. П. Андрущенко* – доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова (голова Редакційної ради);
В. П. Бех – доктор філософських наук, професор;
В. І. Бондар – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
В. Б. Свтух – доктор історичних наук, професор, академік НАН України;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалдак – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Л. І. Мацько – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України;
О. С. Падалка – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України;
В. М. Синьов – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
В. Д. Сиротюк – доктор педагогічних наук, професор;
Г. М. Торбін – доктор фізико-математичних наук, професор (заступник голови Редакційної ради);
М. І. Шут – доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

Редакційна колегія серії:

- В. М. Синьов* – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна), відповідальний редактор;
М. К. Шеремет – доктор педагогічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна, відповідальний секретар);
В. І. Барко – доктор психологічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
Я. Бартошевски – доктор габілітований, професор (Державний університет прикладних наук, Польща);
М. І. Букун – доктор психологічних наук, професор (Національно-дослідний інститут педагогіки, Молдова);
С. Ю. Конопляста – доктор педагогічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
Т. В. Лисовська – доктор педагогічних наук, доцент (Академія управління при Президентіві Республіки Білорусь, Білорусь);
З. А. Мовкебаєва – доктор педагогічних наук, професор (КНПУ імені Абая, Казахстан);
Г. П. Мозгова – доктор психологічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
К. О. Островська – доктор психологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна);
А. І. Раку – доктор педагогічних наук, професор (КДПУ «Іон Крянґе», Молдова);
Л. М. Руденко – доктор психологічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
С. П. Синьова – доктор психологічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
М. О. Супрун – доктор педагогічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
В. В. Тарасун – доктор педагогічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
С. В. Федоренко – доктор педагогічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
Л. І. Фолічова – доктор психологічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна);
А. Г. Шевцов – доктор педагогічних наук, професор член-кореспондент НАПН України (Управління ліцензування та акредитації МОН України, Україна);
Д. І. Шульженко – доктор психологічних наук, професор (НПУ імені М.П.Драгоманова, Україна).

Н 37 Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. – Випуск 3: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України. Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019. – 191 с.

УДК 37.013(0)
ББК 74.03-03:

У статтях цього фахового видання, що входить у перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології. Дослідження у зазначених галузях охоплюють проблеми навчання, виховання, соціалізації, абілітації та реабілітації осіб з порушеннями психічного та (або) фізичного розвитку різних вікових категорій – раннього дитинства до періодів після шкільного професійного навчання та самостійної трудової діяльності у дорослому віці.

ISSN 2310-0893

© Автори статей, 2019
© Редакційна рада та редакційна колегія серії 2019
© Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019

ISSN 2310-0893

ICV 2015: 38.66

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

SCIENTIFIC JOURNAL

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 19

SPECIAL EDUCATION
AND PSYCHOLOGY

Issue 37

Kyiv

Publishers of National Pedagogical Dragomanov University

2019

УДК 37.013(006)
ББК 74.03-03я05
H 37

PROFESSIONAL EDITION

approved by order of Ministry of Education and Science of Ukraine
from 07.10.2015 № 1021 (pedagogical, psychological science)

National Television and Radio Broadcasting Council of Ukraine
Certificate of registration of print media Series KB № 8825 dated 01.06.2004 p.

Recommended by the Academic Council NPU Dragomanov
(Minutes № 3 dated October 5, 2016)

Editorial Board:

- V. P. Andrushchenko* Member of the National Academy of Sciences of Ukraine. academician NAPS of Ukraine. Ph.D., Professor (Chief Editor);
V. P. Bekh Doctor of Philosophy, Professor;
V. I. Bondar Academician NAPS of Ukraine. doctor of pedagogical sciences. Professor ;
V. B. Yevtikh Member of the National Academy of Sciences of Ukraine. doctor of historical sciences. Professor;
I. I. Drobot Doctor of Historical Sciences. Professor;
M. I. Zhaldak Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. doctor of pedagogical sciences. Professor;
L. I. Matsko Academician NAPS of Ukraine. Doctor of Philology Sciences. Professor;
O. S. Padalka Corresponding Member of NAPS of Ukraine. doctor of pedagogical sciences. Professor
V. M. Syniov Academician NAPS of Ukraine. doctor of pedagogical sciences. Professor;
V. D. Syrotiuk Doctor of pedagogical sciences. Professor (National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine);
H. M. Torbin Doctor of Physical and mathematical sciences. Professor (Deputy Chairman of the Editorial Board);
M. I. Shut Member of the National Academy of Sciences of Ukraine. Doctor Physics and Mathematics. Professor.

Editorial Committee:

- Syniov V.M.* Doctor of Pedagogics. Professor. Full Member of the NAPS of Ukraine (National M. Dragomanov University, Ukraine, Editor-in-Chief)
Sheremet M.K. Doctor of Pedagogics. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine, Executive Editor)
Barko V.I. Doctor of Psychology. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Bartoszewski J. Doctor Habilitatus. Professor (State University of Applied Sciences, Poland)
Bukun M.I. Doctor of Psychology. Professor (National Research Institute of Pedagogics, Moldova)
Konoplyasta S.Y. Doctor of Pedagogics. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Lisovskaya T. V. Doctor of Pedagogics. Associate Professor. (Academy of Public Administration under the aegis of the President of the Republic of Belarus)
Movkebaeva Z.A. Doctor of Pedagogics. Professor (Kazakh National Abai Pedagogical University, Kazakhstan)
Mozgova H.P. Doctor of Psychology. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Ostrowska K.O. Doctor of Psychology. Professor (Lviv National I. Franko University, Ukraine)
Raku A. I. Doctor of Pedagogics. Professor (Ion Creangă Pedagogical State University, Moldova)
Syniova Y.P. Doctor of Psychological Sciences. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Suprim M.O. Doctor of Pedagogics. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Tarasun V.V. Doctor of Pedagogics. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Fedorenko S.V. Doctor of Pedagogics. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Fomichova L.I. Doctor of Psychology. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)
Shevtsov A.H. Member of the National Academy of Sciences of Ukraine. Doctor of Pedagogics. Professor (Department of Licensing and Accreditation of the Ministry of Education and Science, Ukraine)
Shulzhenko D.I. Doctor of Psychology. Professor (National M. Dragomanov University, Ukraine)

H 37 Naukowyi Chasopys National Pedagogical Dragomanov University, Series 19. Special Education and Psychology. – Issue 37 : collection of research articles / Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv : Publishers of National Pedagogical Dragomanov University, 2019. – 191 p.

УДК 37.013(006)
ББК 74.03-03я05

The articles cover the findings of the up-to-date scientific researches in the field of correctional pedagogy and special psychology. The studies in these areas explore the issues of training, up-bringing, education, socialization, habilitation and rehabilitation of individuals with intellectual and (or) physical disabilities of different ages - starting from early childhood till vocational training and independent professional activity as adults

ISSN 2310-0893

© Authors, 2019

© Editorial board and editorial committee of the series 2019

© National M. Dragomanov Pedagogical University Press, 2019

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА	
Базима Н. В., Шеремет М. К. До проблеми діагностики комунікативної поведінки дітей з РАС	5
Бегас Л. Д. Використання театралізованого дійства в роботі з дітьми при заїканні	12
Беседа В. В. Асимметрії тела дітей раннього и дошкільного возраста как предпосылки нарушених осанки (Часть 1)	19
Гноєвська О. Ю. Моделювання корекційно-педагогічної компетентності вчителя початкових класів у процесі професійної перепідготовки	26
Горлачов О. С. Теорія міміко-жестового мовлення та сурдоперекладу в структурі формування точності семантичних значень	34
Губарь О. Г. Надання логопедичних корекційно-розвиткових послуг підліткам в Україні в умовах освітніх навчальних закладів	40
Двіжона В. М. Формування позитивної мотивації до вивчення математики у молодших школярів із мовленнєвими порушеннями в умовах інклюзивного навчання	50
Колодна Н. А. Корекційна робота з формування життєвих планів у дітей з порушеннями зору в умовах НРЦ «Кришталік»	57
Конопляста С. Ю., Синиця А. О. Сучасний стан логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем та їх батьків як запоруки успішної соціалізації	63
Круглик О. П. Теоретичні підходи до формування міжособистісних стосунків у дітей з кохлеарними імплантатами	72
Лещій Н. П. Педагогічні умови реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку	77
Маруда О. Г. Сучасний стан прав осіб з інтелектуальними порушеннями в Україні	86
Пінчук Ю. В. Взаємодія у роботі співробітників спеціального закладу дошкільної освіти для дітей із тяжкими порушеннями мовлення	94
Позднякова О. Л. Педагогічні умови розвитку виховної системи освітньо-реабілітаційного закладу	101
Семенцова О.М. Теоретичні уявлення про затримку психічного розвитку та визначення напрямків корекційної допомоги дітям в умовах інклюзивної освіти	110

Сняtkова Т. М. Попередження синдрому госпіталізму у дітей раннього віку з церебральним паралічем	120
Ферт О. Г. Особливості планування навчально-виховного процесу для дітей з гіперактивністю та дефіцитом уваги	128
Чепурна Л. Г. Розвиток корекційної складової змісту підручників для дітей з інтелектуальними порушеннями в Україні	135
Шульженко Д. І., Шульженко О. Є. Теоретична сутність взаємозв'язку емоційного інтелекту і емоційної стійкості майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти	141
СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ	
Буйняк М. Г. Вплив психологічної готовності вчителя до інклюзивного навчання на соціально-психологічний клімат в інклюзивному класі	148
Власенко С. Б. Особливості усвідомлення сліпими молодшими школярами власного фізичного розвитку	152
Качмарик Х. В. Активізація пізнавальних психічних процесів дітей з аутизмом в умовах дошкільної установи	159
Супрун Д. М. Основи конструювання системи професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти	165
Федорчук Л. П. Теоретичні аспекти формування професійної компетентності медичної сестри до роботи в інклюзивних закладах освіти	172
Чухрій І. В. Психологічні механізми соціальної адаптації ветеранів антитерористичної операції об'єднаних сил з порушеннями функцій опорно-рухового апарату	178
Відомості про авторів	187

ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОГО ДІЙСТВА В РОБОТІ З ДІТЬМИ ПРИ ЗАЇКАННІ

Стаття присвячена організації та проведенні логопедичної роботи із заїкуватими дітьми із використанням театралізованого дійства. Театралізовані дійства виступають засобом розвитку особистості дітей, що заїкаються. Саме вони є підкріпленням життєвих позицій дітей в сім'ї, дитячій установі, родині. Діти на чолі з батьками керуються сучасними життєвими витоками що відбуваються в суспільстві. Театралізовані заходи і свята із заїкуватими дітьми покликані підтримувати формування благодатного соціуму, їх самопізнання і розвитку креативності в повсякденному житті. У системі логопедичної роботи із заїкуватими дітьми ставляться значні завдання, що підпорядковуються основній ланці роботи в контексті дошкілля, які йдуть згідно планування дитячого навчального закладу.

Також в статті висвітлені основні принципи, якими керується логопед для організації театралізованого дійства із заїкуватими дітьми

Ключові слова: заїкання, театралізоване дійство, інсценування, принципи, навчання, виховна робота.

В Україні проблему розвитку мовлення в театралізованій діяльності досліджувала Н. Водолага. У структурі театралізованої діяльності вона виокремлює артистичні та акторські здібності.

Вона зазначає, що артистичні здібності – це особливий рівень прояву спеціальних здібностей дітей, що забезпечує їм успіх у виконанні творів мистецтва різних видів та жанрів (співи, танці, створення і виконання композицій на різних музичних інструментах, декламування, виконання ролей у театральних виставах тощо). [7].

Акторські здібності дітей дошкільного віку визначає О. Аматыєва. Вона його вбачає, як рівень прояву індивіда, що забезпечує стійкий інтерес та успіх в художньо-мовленнєвій діяльності (виразний переказ художніх творів) та успішне виконання ролей в театральній-ігровій діяльності. Тож, акторські здібності є частиною артистичних здібностей.

В системі логопедичної роботи із заїкуватими дітьми ставляться значні завдання, що підпорядковуються основній ланці роботи в контексті дошкілля, які йдуть згідно планування дитячого навчального закладу.

Курс логопедичних занять відображає завершену, цілісну, змістовну систему роботи з малюками даної категорії. Впровадження та використання театралізованих дійств логопеда із заїкуватими дітьми, проходить як творчий та коригуючий засіб виховної роботи.

Театралізації також сприяють формуванню дикції, артикуляції, також стимулює вміння налаштуватися на голосову динаміку та вміння управляти своїм голосовим апаратом. Голосові вправи та голосові розспівки слід підбирати індивідуально, як для дорослих, так і для підлітків й дошкільнят.

Голос дитини в дошкільному віці ще досить нестійкий: деякі діти говорять дуже тихо, ледве чути, інші, навпаки – крикливо. Не всі можуть регулювати гучність власного голосу та швидкість вимови слів. Актори ж вимовляють слова з різною голосністю (пошепки, тихо, голосно) та в різному темпі (швидко, помірно, повільно). [4].

За умови правильного, цілеспрямованого і активного використання засобів виразного читання, засобів театралізованої діяльності, ігор та ігрових завдань, на наш погляд, можна досягти гарних результатів у подоланні дитячого заїкання. Крім того, все це додасть до логопедичних занять більше позитивного, більше зацікавленості і активності кожної дитини.

За природою та інтерпретацією театралізоване дійство можна зрозуміти, як втілення високої творчої ідеї, задуму в яскраву, емоційну форму. Більш широкого розуміння ролі й місця театралізованих форм роботи набуло в дискусіях науковців і митців у 70-х роках ХХ століття.

Так, Д. Генкін, А. Конович, І. Шароєв та ін. вважають, що театралізоване дійство – це значиме соціально-виховне дійство, яке в художній формі відтворює події реальної дійсності. [4].

Стосовно дошкільного віку вона усвідомлюється педагогами, як один із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини, що використовується з певною метою і спонукається мотивами.

Педагог розвиває в дошкільників уміння «входити в образ» і «утримувати» його в продовж усієї театралізованої діяльності. Усвідомлення мовленнєвих та виконавчих дій, надає змогу передавати характерні особливості художнього образу спонукає до здатності переносити отримані уявлення в самостійну ігрову діяльність та спроможність виявляти зацікавленість до театру, як виду мистецтва.

Для них характерна глибина зосередження на своєму основному предметі - театральному образі. Різниця між ними може бути визначена співвідношенням, як артиста, але це не обов'язково актор, однак, актор може виступати як артист. [1].

Висуваючи свої твердження, Г. Волкова також вважає, що у дітей дошкільного віку заїкання необхідно долати за допомогою ігрової діяльності. Це дозволяє створити різні ситуації, які відображають реальні події та взаємовідносини між людьми. Участь в різноманітних ігрових ситуаціях, виконання ролей від другорядних до провідних виховує у дітей які заїкаються необхідні особистісні якості. В процесі диференційованого використання ігрової діяльності відбувається корекція особистісних відхилень дитини яка заїкається і на основі цього виховання їх мовлення. [3].

Зазначимо про те, що Л. Журавльова вказує на певний взаємозв'язок між мовленням і музикою, що зумовлює розвивати дитячого мислення й сенсорні функції. Науковець пропонує спрямовувати корекційно-розвивальну роботу з порушенням мовлення дітей старшого дошкільного віку із заїканням на основі вдосконалення темпо-ритмічної організації мовлення засобами музично-дидактичних ігор.

Послідовне залучення дітей старшого дошкільного віку із заїканням в ігровий процес для дітей розвиває у них сприймання і відтворення властивостей музичних звуків, розвиває мовленнєві звуки, активізує у них роботу сенсорних аналізаторів. [4].

Різноманітні теми, які порушуються завдяки масовим формам роботи і завдяки емоційному образному втіленню, вимагають своєрідного стилю та особливих, специфічних виразних засобів для певного часу й вікової групи. Звичайно, що кожний період в житті людини вимагає тих масових дійств, які є найбільш актуальними і відповідають завданням та потребам різних груп суспільства. [4].

Театралізовані дійства, як специфічний вид мистецтва виконують такі функції, як: соціальні, пізнавальні, виховні й компенсаційні.

1. Соціальна функція.

Через систему художніх образів, використовують специфічні засоби і прийоми, мистецтво інтерпретує, осмислює, пізнає світ. Театралізовані заходи і свята покликані підтримувати формування благодатного соціуму. Властиво піклуватися про моральне здоров'я дітей та молоді. Проявляти їх самопізнання і формування ціннісних орієнтацій, розвивати в дітей креативність у повсякденному житті.

2. Пізнавальна функція.

Будь-який театралізований захід виступає, як естетична форма пізнання нової для глядачів та виконавців інформації. Готуючись до заходу, учасники розширюють чи поглиблюють власні знання та уявлення про тему, факти, події, про які йдеться в сценарії. Глядач тут виступає пасивним засвоювачем нової для нього інформації. Глибина цього засвоєння залежить від доцільно застосованих художніх засобів, які мають пробуджувати й підтримувати зацікавленість глядача перебігом дійства.

3. Виховна функція.

Саме виховна функція здійснює цілісний та гармонійний підхід до кожної особистості загалом. Виховна функція призводить до використання різних механізмів впливу для досягнення цієї мети. Виховна робота безпосередньо пов'язана з процесом активізації емоційно-чуттєвого поштовху. Сучасна естетична наука також ототожнюється з компенсаційною та комунікативною функціями.

4. Компенсаційна функція.

Ця функція дає змогу дітям сприймати художні образів, як окремі частини заходу переживати ті почуття, які вони відчувають не так недостатньо в реальному та в повсякденному житті.

Театралізовані дійства виступають засобом розвитку особистості дітей, що заїкаються. Саме вони є підкріпленням життєвих позицій дітей в сім'ї, дитячій установі, родинні, культурно-розважальних дитячих центрів. Діти на чолі з батьками керуються сучасними життєвими витоками що відбуваються в суспільстві. Тому вони повинні бути налаштовані на позитивний емоційний впливом відповідати сучасним потребам. Як відомо, існують різні точки зору на функціонально-оціночне значення театралізованих форм роботи. Театралізоване дійство відбувається, як самостійним твором, так і

складовою частиною свята. Одні вчителі-логопеди, переоцінюють їх та вбачають тільки в найважливіші виховні можливості.

Інші, разом з кваліфікованими педагогами чи музичними керівниками пишуть сценарні розробки і використовують такі форми роботи, аби відзначити вчасно ту чи іншу подію. Це наприклад свято: «Ми – здорова нація», «День логопеда – наше дитяче свято». Цим самим вони в певній мірі готуються, як діти так і педагоги до цього дійства заздалегідь. В учасників та глядачів до свята, оскільки ці дійства проходять формально, за шаблоном, без глибокого змісту і відповідної форми. [7].

Тому в ході свята обов'язковим завданням є включенню глядачів в дію. У цьому святі життя маса – завжди виступає герой, а не просто глядач.

Переважна більшість запропонованих методик що до використання театралізованих ігор серед дошкільників була розроблена і запропонована Л. Артемовою, Р. Жуковською та іншими авторами й використана в методиці організації сюжетно-рольової гри [1]. Процес інсценування, як вивчення художнього твору розглядає методика навчання літератури (О. Акулова, І. Костіна, В. Лазарева, В. Острогорський та інші).

Проблема використання театральної діяльності у виховному процесі розробляється соціоігровою педагогікою В. Букатов, О. Єршова, Т. Пеня та іншими науковцями. Послідовниками соціоігрової педагогіки є добровільність дій дітей, використання таких етапів в роботі відтворюють інтерес дітей, створені ініціаторами організації життєдіяльності цього процесу під час заняття.

Для того щоб створити в дітей цілісну уяву про різні художні засоби, за допомогою яких можна намалювати картину, О. Єршова - рекомендує проводити ігри та ігрові вправи на співвідношення різних картинок, предметів одного найменування.

Театралізована діяльність виступає, як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості в дітей, а особливо в дітей. Ще в своїх працях С. Русова довела природність «драматичного інстинкту малюків». Діти щиро включаються у театральну діяльність, а ще такі діти, які мають ці прояви при заїканні. Тому їх потрібно залучити до повсякденної роботи із ними виконувати стимульовані літературні, ігрові, особистісні мотиви. Таким чином у них з'являється потреба в грі, що виникає під впливом літературного твору, а також в засобі самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів.

Такий стан є у відвертому, щиросердному ставленні до художнього образу, втіленні його в різних формах театралізованого дійства. Дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, вміння, навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання. [1].

Види театралізованої діяльності старших дошкільників класифікують:

- за способом організації (індивідуальні чи колективні ігри),
- за змістом театралізованої діяльності (ігри за сюжетами літературних творів, ігор-драматизацій, інсценування),
- за видами ігрового матеріалу (театр ляльок, театр іграшок, пальчиковий театр тощо). [1].

Видатний педагог С. Русова була однією з перших, хто систематизував різні види театралізованої діяльності. Вона вбачала його ефективним засобом розвитку мовлення і прояв творчих здібностей. Автор виділяла такий вид драматизації, як гра, в якій діти часто використовують для своїх забав зміст та словесні вирази тих казок, оповідань, що їм добре знайомі. [7].

Для того щоб створити у дітей цілісну уяву про різні художні засоби, за допомогою яких можна намалювати картину, О. Єршова пропонує й рекомендує проводити ігри та ігрові вправи на співвідношення різних картинок, предметів одного найменування. Переходячи від картинок ми починаємо налаштовувати дітей на використання діалогів та монологів, як за картинками так й за змістом прочитаного твору, та передаючи інформацію іншим дітям із власного досвіду. [4].

Тому артистизм і сценічність інтелектуального та сучасного педагога дають можливість надавати своїм діям, словам в процесі роботи високохудожньої змістовності, не хвилюватись на сцені, не тушуватись, упевнено почувати себе на людях, зосереджувати їх увагу на собі як на творці.

Емпатія – це здатність педагога, художника ідентифікувати себе з іншою особою, стати на його позицію, розділити його інтереси, радощі, розчарування, побачити його очима виниклі проблеми.

Емпатія передбачає здатність розуміти внутрішній світ іншої людини.

Уява, творче мислення, емпатія допомагають логопеду, педагогу краще розуміти учасників свого колективу: що їх хвилює, що вони відчувають у кожній конкретній ситуації, наскільки їх інтереси збігаються з вирішуваними завданнями. Це в свою чергу призводить до кінцевого результату та до взаєморозуміння.

У практичній роботі педагога особливе місце займають довірливі контакти з учасниками як на заняттях, репетиціях, так і під час проведення свят, вечорів відпочинку. У цих природних умовах, пізнаючи інтереси, внутрішній світ, психологічні особливості учасників, спосіб їхнього життя, логопед, з одного боку, глибше розуміє їх, а з іншого він оцінює себе, аналізує свої вчинки, методи та прийоми впливу.

Якщо діти спеціально готують ролі заздалегідь, дослівно вивчають репліки літературних героїв, це на її думку збагачує словник дошкільника образними *літературними виразами. Якщо ж гра проводиться без попереднього заучування тексту, за власною інтерпретацією, тоді розвивається словесна творчість дітей, що знаходить прояв у сюжетному будівництві. Цей шлях формує у малюків уміння знаходити слова, характерні для того чи іншого моменту, героя, полегшує для дітей драматизацію більшості казок. [1].

Театралізовані ігри використовуються під час навчання дошкільників розповіді за сюжетом картини. Працюючи з картинами, на яких зображені предмети (об'єкт) в дії, педагог пропонує дітям спочатку показати картину та перерахувати деталі зображені на ній.

Так, Л. Фесюкова розробила спеціальні заняття «Світ казок», які проводяться в кімнаті казок. Основою цих занять являються авторські казки. На цих заняттях синтезуються різні види діяльності. Проводяться вони, як з усіма дітьми, так і по підгрупах, індивідуально. [2].

На заняттях з казкотерапії послідовно реалізуються такі завдання:

1. Розуміння дитиною себе: розвиток вміння впізнавати себе у дзеркалі, на фотографії, у відеофільмі, розпізнавати свій емоційний стан, оцінювання його.
2. Формування вміння за допомогою міміки показувати настрої: радість, гнів, подив, переляк, засмучення.
3. Розвиток навичок емоційного спілкування дітей один з одним та з дорослими.
4. Навчання немовним (мімікою, пантомімікою, жестом) та мовним засобам спілкування.
5. Навчання проявам своїх почуттів і настроїв у відповідності з казковою ситуацією.
6. Формування основ моральної поведінки.
7. Навчання найпростішій імпровізації.
8. Розвиток просторово - часової орієнтації (створення мізансцен, змін в порі року).
9. Розвиток загальної моторики в процесі використання імітаційних рухів.
10. Розвиток дрібної моторики кінцівок й пальців рук та використання пальчикових іграшок, іграшок-рукавичок й ляльок-бібабо. [7].

З часом проведення та загальним завданням він може поділитися на цикли, чи періоди (підготовчий, тренувальний, закріплювальний). За змістом конкретних завдань в кожному періоді можна виділити ряд різних етапів (наприклад мовчання, поєднане мовлення, відображене мовлення, дітьми, що заїкаються).

Кожний етап складається з пов'язаних між собою занять як основної форми логопедичної роботи з дітьми із заїканням. У завдання підготовчого періоду входить: налаштувати дитину на заняття, дати йому уявлення про правильну вимову, переконати його в тому, що він зможе за бажанням завжди говорити добре, навчити користуватися гучним голосом.

Одночасно його мова вивчається в залежності від різних факторів, відбувається як би закріплення певних ділянок її вільної мови з фіксацією на позитивних моментах. У завдання перших мовних занять входять: створення дбайливого режиму, стимуляція до майбутніх занять, визначення конкретних завдань. Ощадний режим виражається в тому, що б захистити психіку дитини від негативно впливають факторів, спокійній обстановці, доброзичливо і рівно ставитись до оточуючих, не допускати фіксації на неправильній вимові. Витримувати устаткований режим дня. Батькам, дотримуватись рекомендацій логопеда і педагогів та відгороджувати дітей від сильних, небажаних емоцій, навіть якщо вони і приємні.

Тому обираючи різні професії (наприклад сфера повітряного простору), як може пілот повідомити із космосу про себе, про стан своєї ракети, та небезпеку, яка може йому загрожувати, якщо він неправильно розмовляє. Логопед слухає з дитиною радіопередачі, записи на диктофоні, платівках, звертає увагу на дитину, що заїкається на виразну мову оточуючих людей.

Однак, щоб мовні заняття для дітей які заїкаються виявилися ефективними, важливо не тільки переконати, захопити дитину, але і в доступній формі визначити для нього конкретні завдання. Заїкувата дитина вже підсвідомо повинна знати що робити на заняттях, чого домагатися, як повинен говорити й триматися при цьому.

Але ніщо так не спонукає до занять як зрима результативність, тому необхідно з найперших занять добиватися успіхів, усвідомлення дитиною. У логопедичній роботі необхідно використовувати такі форми мови, які є полегшеними шепіт, відображене мовлення, поєднане мовлення. Спонукаючи дитину і давати відповіді на конкретні питання.

Тому із заїкуватою дитиною вчитись виразно, тактовно вимовляти окремі звуки, склади, розумувати вірші, описувати картини, переказувати оповідання, слід співати колискові пісні, та пісні за їх уподобанням. Вчити дітей додумувати самостійно по новому казку чи оповідання. Все це слід виконувати та вимовляти в спокійному стані, та в звичній життєвій обстановці, з людьми знайомими й позитивними. [4].

Творчі виконавські колективи виконують своє соціально-педагогічне значення в тому разі, коли їх учасники в достатній мірі володіють виконавськими навичками й уміннями, організаторськими якостями й добре розвиненим почуттям відповідальності.

При цьому логопед в організації і проведенні театралізованих заходів повинен враховувати два важливі виховні моменти: перший, це виховання учасника. А другий момент – це навчання його як виконавця (навчання гри на музичному інструменті, художньому читанні, співу, хореографії, тощо).

Оволодіння цими навичками й уміннями з дітьми вкрай необхідні для їхньої виконавчої діяльності. Це перший, або відправний етап виховання і навчання учасників. Другий етап полягає у формуванні учасника театралізованого дійства як особистості, та розвитку його громадських і моральних якостей, естетичних смаків, духовності у відповідності із загальним рівнем культури, соціалізації особистості творця. [4].

Для ефективної організації художньо-творчої діяльності учасників масових заходів логопеду слід враховувати такі принципи:

1. **Принцип гуманізації.** Передбачає вміння педагога стати на позицію учасника театралізованого дійства. Враховувати дитячу точку зору, не ігнорувати його почуття та емоції, бачити в ньому повноправного партнера, а також орієнтуватися на вищих загальнолюдських поняттях.

2. **Принцип диференціації.** Сутність цього принципу полягає в створенні оптимальних умов для самореалізації кожної особистості. Так в процесі художньо-творчої діяльності з урахуванням віку, статі, накопиченого досвіду, особливостей емоційної та пізнавальної сфери.

3. **Принцип інтегративності.** Інтеграція передбачає гармонійне поєднання на заняттях літературних фрагментів, живопису, поезії, виходом на образотворення в різних видах художньої діяльності - малювання, музикування, мімічні та пантомімічні етюди тощо.

4. **Принцип змістовності.** Передбачає змістовність, різноманітність тематики і методів роботи.

5. **Принцип активності.** Робиться акцент на максимальну активність учасників театралізованого дійства на всіх етапах його підготовки та проведення.

6. **Принцип співпраці.** Співпраця учасників один з одним та з організаторами заходу.

7. **Принцип професійної компетентності.** «Все, що ми робимо, – ми робимо професійно!» Так можна визначити суть цього принципу. Підготовленість та зацікавленість педагога.

Зміст останнього принципу висуває певні вимоги до особистості педагога, який працює з творчим колективом. Окрім професійних знань та вмінь логопед повинен знати основи різних видів мистецтв (музики, літератури, живопису, хореографії), володіти сценарною майстерністю. Логопед повинен мати ще й особливі здібності, а саме: психомоторні, музичні, вокальні, артистичні, художні, літературні тощо. Знати закони психології творчості та виховні процеси, методику проведення занять і репетицій як в індивідуальній, так і в груповій формі.

До того ж працюючи саме з цією категорією дітей, які мають труднощі в мовленні, слід вдало з ними використовувати дихальні вправи, мімічні, жестикулярні вправи і обов'язково керуватися психологічними тренінгами.

Знати закони психології творчості та виховання, методика проведення занять і репетицій як в індивідуальній, так і в груповій формі. До цієї ж роботи вдало залучаються батьки, які із своїми дітьми в домашньому колі виконують вказівки педагогів.

Однією з важливих педагогічних характеристик керівника творчого колективу є здатність вибудовувати художньо-творчий процес із визначеною заздалегідь перспективною метою та основними завданнями, уміння віднайти адекватні форми та засоби для досягнення поставленої мети.

Наступною рисою логопеда, як керівника творчого колективу є вміння аналізувати й ураховувати педагогічну ситуацію, запобігати виникненню конфліктних моментів у стосунках із колективом, створювати в ньому стійкий позитивний мікроклімат.

Логопед, як керівник творчого колективу керує художньо-творчим процесом, виконавською діяльністю, процесом створення витворів мистецтва та реалізацією педагогічної програми, тобто виховання учасників. Це означає, що, крім наявності загальних рис керівника, йому необхідно мати якості творця, організатора володіти мистецтвом артистизма, здатність до перетворення мати уяву, творче мислення. Підсумовуючи це можна підкреслити, що в театралізації, як особливому виді мистецтва виступає на передній план найважливіший компонент масової вистави це наш глядач, колективний герой [1].

Театралізовані дієства виступають засобом розвитку особистості дітей, що заїкаються. Саме вони є підкріпленням життєвих позицій дітей в сім'ї, дитячій установі, родинні, культурно-розважальних дитячих центрів. Діти на чолі з батьками керуються сучасними життєвими витоками що відбуваються в суспільстві. Тому вони повинні бути налаштовані на позитивний емоційний впливом відповідати сучасним потребам.

Отже, специфіка театралізованих дійств із заїкуватими дітьми полягає в тому, що вони синтезують реальну дійсність і художню творчість, органічно поєднують в собі мистецтво, діяльність і просвітництво, виконуючи соціальну, пізнавальну, виховну та компенсаційну функції, виступають засобом розвитку і становлення особистості, її соціалізації [7].

Список використаних джерел

1. **Аматьєва, О. П.** Обучение старших дошкольников выразительности речи / Е. П. Аматьева // Наука і освіта. 1997. № 1.
2. **Белякова, Л.И., Дьякова, Е.А.** Заикание. Учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности «Логопедия». М.: В.Секачев. 1998. 304 с.
3. **Волкова, Г. А.** Логопедическая ритмика : учеб. пособ. для студ. пединститутов по спец. «Логопедия». М. : Просвещение. 1985. 125 с.
4. **Выготский, Л.С.** Психология искусства. М.: Лабиринт. 1997. 203 с.
5. **Водолага, Н. В.** Огляд вітчизняних та зарубіжних досліджень щодо навчання дітей розповідання. Освіта Донбасу. 2004. N5/6. С. 68-71.
6. **Русова, С. Ф.** Вибрані педагогічні твори. К. :Освіта. 1996. 304 с.
7. **Технології соціально-педагогічної роботи:** Навч. посібник / За заг. ред. проф. А.Й.Капської. К. 2000. 372 с.

References

1. **Amatieva, O. P.** Obuchenye starshykh doshkolnykov vyrazytelnosti rechy / E. P. Amateva // Nauka i osvita. 1997. № 1. [in Russian].
2. **Beliakova, L.Y., Diakova, E.A.** Zaykanye. Uchebnoe posobyе dlia studentov pedahohycheskykh ynstytutov po spetsyalnosty «Lohopedyia». M.: V.Sekachev. 1998. 304 s. [in Russian].
3. **Volkova, H. A.** Lohopedycheskaia rytmika : ucheb. posob. dlia stud. pedynstytutov po spets. «Lohopedyia». M. : Prosveshchenye. 1985. 125 s. [in Russian].
4. **Vyhotskyi, L.S.** Psykholohyia yskusstva. M.: Labyrynt. 1997. 203 s. [in Russian].
5. **Vodolaha, N. V.** Ohliad vitchyznianykh ta zarubizhnykh doslidzhen shchodo navchannia ditei rozpovidannia. Osvita Donbasu. 2004. N5/6. S. 68-71. [in Ukrainian].
6. **Rusova, S. F.** Vybrani pedahohichni tvory. K. :Osvita. 1996. 304 s. [in Ukrainian].
7. **Tekhnolohii sotsialno-pedahohichnoi roboty:** Navch. posibnyk / Za zah. red. prof. A.I.Kapskoi. K. 2000. 372 s. [in Ukrainian].

Бегас Л.Д. Использование театрализованного действия в работе с детьми с заиканием

Статья посвящена организации и проведению логопедической работы с детьми, которые заикаются и с использованием театрализованного действия. Театрализованные действия выступают средством развития личности заикающихся детей. Именно они являются подкреплением жизненных позиций детей в семье, детском учреждении, обществе. Дети во главе с родителями руководствуются современными жизненными истоками происходящие в обществе. Театрализованные праздники и мероприятия детьми с заиканием призваны поддерживать формирование благодатного социума, их самопознания и развития креативности в повседневной жизни.

В системе логопедической работы к детям которые заикаются к ним ставятся значительные задачи, которые подчиняются основному звену работы в контексте дошкольного образования, которые идут согласно планированию детского учебного заведения. Однако, чтобы речевые занятия для детей, которые заикаются оказались эффективными, важно не только убедить, увлечь ребенка, но и в доступной форме определить для него конкретные задачи.

В статье описываются виды театрализованной деятельности: по способу организации, по содержанию театрализованной деятельности и по видам игрового материала. Также в статье описан метод «Мир сказок» и задачи, реализуемые на занятиях.

Также в статье освещены основные принципы, которыми руководствуется логопед для организации театрализованного действия детей с заиканием: гуманизации, дифференциации, интегративности, содержательности, активности, сотрудничества, профессиональной компетентности. В статье описаны профессиональные качества, которые должен иметь логопед для организации театрализованной деятельности: основы различных видов искусства и владение сценарной мастерством, и тому подобное. Также описываются основные профессиональные качества: психомоторные, музыкальные, вокальные, артистические, художественные, литературные.

Ключевые слова: заикание, театрализованное действие, инсценировка, принципы, учеба, воспитательная работа

Behas L.D. The use of theatrical action in working with children with stuttering

The article is devoted to the organization and conduct of speech therapy work with children who stutter and using theatrical action. Theatrical performances are a means of developing the personality of stuttering children. They are the reinforcement of children's life positions in the family, institution and society. Children led by their parents are guided by modern life sources occurring in society. Theatrical holidays and events for children with stuttering are designed to support the formation of a blessed society, their self-knowledge and development of creativity in everyday life.

In the system of speech therapy work for children who stutter to them, significant tasks are set, which are subject to the main link of work in the context of pre-school education, which go according to the planning of the children's educational institution. However, in order for speech classes for children who stutter to be effective, it is important not only to convince, captivate the child, but also in an accessible form to determine specific tasks for him.

The article describes the types of theatrical activities: the method of organization, the content of theatrical activities and types of game material. The article also describes the method of "World of fairy tales" and the tasks implemented in the classroom.

The article also highlights the key principles that guide the therapist to organize the theatrical performance of children who stutter: humanization, differentiation, integrationist, content, activity, cooperation, professional competence. The article describes the professional qualities that a speech therapist should have for the organization of theatrical activities: the basics of different types of art and the possession of screenwriting, and the like. Also opsource core competencies: psychomotor, musical, vocal, artistic, artistic, literary.

Keywords: stammer, theatricalizing an action, adaptation for stage, principles, studies, educator work.